

Toimintakertomus tilikaudelta 2015

Taloudellinen toimintaympäristö

Globaalin talouden kuva on kaksijakoinen: kehittyneissä talouksissa elpyminen on alkanut samaan aikaan kun kehittyvät taloudet kamppailevat. Vuonna 2015 geopoliittisten ongelmien ohella erityistä huolta markkinoilla aiheutti epävarmuus Kiinassa.

Maailman talouden kasvu jatkui vuoden 2015 aikana, joskin kehitys oli epätasaista. Kehittyneissä teollisuusmaissa talous kasvoi, mutta samaan aikaan kehittyvät taloudet painivat mittavien ongelmien kanssa. Inflaatio jäi selvästi alle keskuspankkien tavoitetason kaikilla tärkeimmillä talousalueilla.

Yhdysvalloissa talouden kasvunäkymät olivat vakaat ja kasvun pohja laajeni. Työllisyystilanne parani, mutta palkkatasoihin ei vielä kohdistunut merkittäviä paineita. Keskuspankki aloitti rahapolitiikan normalisoinnin nostamalla ohjauskorkoa.

Pääomamarkkinoilla voimakkaat heilahtelut jatkuivat vuonna 2015. Erityistä huolta aiheuttivat kesällä Kiinan talouden pulmat, missä kasvun hidastuminen on ollut tiedossa jo pitkään. Epäluottamus kytkeytyikin paitsi Kiinan talouden fundamentteihin ja maan talousongelmien laajempiin heijastusvaikutuksiin, niin myös taloudellisen informaation läpinäkyvyyteen.

Raaka-aineiden hinnat laskivat ja öljyn hinnan luisu oli jyrkkä. Venäjällä talous oli edelleen syvissä ongelmissa ja kärsi matalista raaka-aineiden hinnoista. Maailmantalouden riskit ovat edelleen merkittäviä, vaikka kehittyneiden talouksien kasvunäkymät näyttävätkin kohtuullisilta.

Euroalueen elpyminen jatkui

Eurooppa seuraa suhdannesyklissä Yhdysvaltojen jäljessä. Euroalueen talouden kuva kirkastui edelleen vuoden 2015 aikana ja talouskriisi saatiin selkeästi hallintaan. Eurotalouden elpymistä tukivat keskuspankin mittavat rahapolitiittiset toimet. Kuluttajahintojen muutos ei vielä yltänyt nousuun. Keskuspankin toimet olivat talouspolitiikan keskiössä Euroopassa ja rahapolitiikan suuntaviivat tukevat edelleen kasvua euroalueella.

Suurin osa talouskriisin pahiten murjomista EU:n jäsenmaista on käynyt läpi merkittäviä rakenteellisia uudistuksia, joiden vaikutukset näkyivät vahvistuvana kasvuna. Julkisten talouksien kiristäminen on hellittänyt, mikä osaltaan tuki kokonaiskysynnän kasvua. Työllisyys Euroopassa koheni, olkoonkin, että monissa kriisimaissa työttömyys ja etenkin nuorisotyöttömyys ovat edelleen vakavia ongelmia.

Suomen taloudessa ei tapahtunut käännettä

Suomessa talousongelmat ovat kasaantuneet ja suhdannekuva on heikko. Kokonaistuotannon kasvun odotetaan jääneen nollan tuntumaan vuonna 2015. Tilastokeskuksen ennakoarvioiden perusteella talouden volyyymi kehittyi vuoden lopussa alkuvuottakin heikommin. Talouden kohenemisesta ei siis ollut selviä merkkejä.

Suomen vientimäärien kehitys jäi odotuksista ja tavaraviennin arvokin supistui. Viennin hintakilpailukyky oli heikko, sillä kustannustaso ei ole juuri joustanut. Teollisuustuotannon volyymin supistuminen jatkui vuonna 2015. Tilastokeskuksen mukaan tammi-marraskuun aikana teollisuustuotanto väheni 1,6 % edellisvuodesta. Yritysten luottamusta kuvaavat indikaattorit pysyivät vaisuina, erityisesti teollisuudessa. Rakentamisessa suhdanneindikaattori parani vuoden loppua kohti.

Yksityisen kulutuksen kasvu on ollut suhteellisen vakaata heikkoon talouskehitykseen suhteutettuna. Kotitalouksien tulojen kasvu on vaimeaa lähivuosina, eikä kotimarkkinoilta voi odottaa vahvaa vetoapua. Kuluttajien luottamus talouteen heikentyi Suomessa syksystä lähtien. Työllisyystilanteen heikkeneminen näytti pysähtyneen vuoden jälkipuoliskolla, mutta joulukuussa työttömyys lisääntyi jälleen edellisvuodesta. Nopeaa paranemista työllisyyteen ei ole näköpiirissä.

Julkisen talouden heikkenemisen tahti on ollut huolestuttavaa. Tasapainottamisen vaatima kireä finanssipolitiikka ja menoleikkaukset leikkaavat kasvua lyhyellä aikavälillä. Julkisen talouden tasapainottaminen on kuitenkin pidemmän aikavälin kasvuedellytysten turvaamisen näkökulmasta välttämätöntä.

Varma valmistautuu eläkeuudistukseen yhdessä asiakkaiden kanssa

Eläkeuudistusta koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin syksyllä 2015 eduskunnassa. Tavoitteena on pidentää työuria ja vahvistaa lakisääteistä työeläketurvaa. Varma valmistautuu tuleviin muutoksiin yhdessä asiakkaidensa kanssa. Muuttuva eläkelainsäädäntö lisää asiakkaiden tiedon tarvetta. Varma haluaa hoitaa oman tehtävänsä - eläkkeiden turvaamisen ja eläkeuudistuksen muutosten - toimeenpanon mahdollisimman tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Eläkeuudistus tuo muutoksia sekä eläke-etuuksiin että eläkkeiden rahoitukseen. Vanhuuseläkkeen ikärajat nousevat asteittain kahdella vuodella, jonka jälkeen ne sidotaan elinajan odotteen kehitykseen. Eläkkeen karttumiseen tulee muutoksia ja niin kutsutusta eläkemaksun eläkepalkkavähenteisyydestä luovutaan. Superkarttuman sijaan työurien pidentämiseen kannustetaan jatkossa eläkkeen lykkäyskorotuksella ja varhensusvähennyksellä. Osa-aikaeläke eläkemuotona loppuu. Uusia eläkelajeja ovat vuodesta 2017 alkaen osittainen varhennettu vanhuuseläke ja raskasta työtä pitkän työuran tehneille tarkoitettu työuraeläke.

Osana eläkeuudistusta arvioitiin, että eläkemaksu on saatu vakautettua nykyiselle tasolle. Niin kutsuttua osaketuottosidonnaista osuutta vastuvelan tuottovaatimuksesta nostetaan 20 %:iin vaiheittain vuodesta 2017 alkaen. Kyseessä on työeläkelaitosten yhteinen puskuri, jolla kannetaan osa osaketuottojen heilahtelusta aiheutuvasta riskistä. Tämä ratkaisu parantaa mahdollisuuksia pitkän aikavälin riskinottoon ja tukee sitä kautta eläkkeiden rahoitusta ja eläkemaksun pitämistä kohtuullisella tasolla.

Osittain rahastoivassa eläkejärjestelmässä työllisyyden merkitys korostuu. Siksi on tärkeää, että eläkeuudistuksen tavoitteiden toteutumista tuetaan työpaikoilla. Tavoitteet työurien pidentämisestä eivät välttämättä kohtaa työpaikoilla ja ihmisten elämässä, kun taloudessa menee huonosti ja rakennemuutos ravistelee yrityskenttää. Tuemme muutoksissa asiakasyrityksiämme ja vakuutettujamme: Varma on vahva osaaja työeläkekuntoutuksen ja työkykyjohtamisen asiantuntijana.

Työeläkemaksut ja vastuuelan tuottovaatimus

Vuonna 2015 TyEL-vakuutuksen keskimääräinen maksu oli 24,0 (23,6) % palkoista, mistä palkansaajan maksuosuus oli 5,70 (5,55) % alle 53-vuotiailla ja 7,20 (7,05) % tätä vanhemmilla. YEL-maksu oli 23,7 (23,3) % vahvistetusta tötulosta alle 53-vuotiailla ja 25,2 (24,8) % tätä vanhemmilla.

Vastuuelan tuottovaatimus koostui 3,0 % rahastokorosta, eläkevastuiden täydennyskertoimesta ja osake-tuottokertoimesta. Täydennyskertoimen arvo oli vuonna 2015 keskimäärin noin 2,0 %. Osaketuottokerroin vuonna 2015 oli 12,3 %. Vanhimpien takaisinlaintojen, vakuutusmaksujen ja eräiden muiden erien korkona käytetään perustekorkoa, joka oli alkuvuonna 5,50 % ja loppuvuonna 5,75 %. Vuoden 2016 alusta vakuutusmaksun laskennassa käytetään perustekoron sijaan vakuutusmaksukorkoa, jonka arvo tällä hetkellä on 2 %.

Varman taloudellinen kehitys

Varman käypien arvojen mukainen kokonaistulos oli -164 (1 223) miljoonaa euroa. Kokonaistulos vuosineljänneksittäin vaihteli tilikauden aikana niin, että ensimmäinen neljännes oli tulokseltaan paras ja kolmas heikoin.

Varman vakavaraisuus pieneni vuoden 2015 aikana 296 miljoonaa euroa, ja vakavaraisuuspääoma tilikauden päättyessä oli 9 956 (10 252) miljoonaa euroa. Varman vakavaraisuusaste (vakavaraisuuspääoma suhteessa vastuuelkaan) oli 31,4 (34,0) %. Vakavaraisuusrajaan verrattuna vakavaraisuuspääoma oli 1,9-kertainen (2,2-kertainen) eli vahvalla tasolla. Vakavaraisuusraja muuttuu sijoitusten riskipitoisuuden mukaan. Varman strategisena tavoitteena on ylläpitää vahvaa vakavaraisuutta vakaan tuoton ja toiminnallisen tehokkuuden avulla.

Sijoitustuotto käyvin arvoin oli 1 679 (2 699) miljoonaa euroa eli 4,2 (7,1) % sijoitetulle pääomalle. Vastuuelalle hyvitetävä korko oli 1 902 (1 573) miljoonaa euroa. Näin vuoden 2015 sijoitustulos oli -223 (1 125) miljoonaa euroa. Liikekulut olivat 26 (25) % vakuutusmaksuihin sisältyviä hoitokustannusosia alhaisemmat, ja hoitokustannusylijäämä oli 36 (33) miljoonaa euroa. Vakuutusliikkeen tulos oli 23 (64) miljoonaa euroa.

Asiakashyvityksiä varten siirrettiin vuoden 2015 lopussa 115 (117) miljoonaa euroa ositettuun lisävakuutusvastuuseen. Hyvityssiirto on noin 0,6 (0,7) % vakuutettujen arvioidusta palkkasummasta.

Varmassa vakuutettujen yhteenlaskettu TyEL-palkkasumma vuonna 2015 oli noin 18,4 (17,8) miljardia euroa. Palkkasumman arvioidaan kasvaneen noin 3,0 %. Yhtiön vakuutusmaksutulo oli 4 576 (4 344) miljoonaa euroa, josta TyEL-vakuutusten osuus oli 4 380 (4 150) miljoonaa euroa ja YEL-vakuutusten 196 (193) miljoonaa euroa.

Vuoden päättyessä Varmassa oli vakuutettuna 524 340 (527 140) henkilöä. Voimassa olevia vakuutuksia oli vuoden 2015 lopussa 64 530 (66 140) ja näissä vakuutettuina 37 380 (38 937) yrittäjää ja 486 960 (488 190) työntekijää.

Vuoden 2015 aikana saatettiin voimaan uusia TyEL-vakuutuksia 2 732 (3 443) kappaletta ja YEL-vakuutuksia 4 330 (4 875) kappaletta. Varma menestyi hyvin TyEL-vakuutusten siirroissa jo toisena vuonna peräkkäin. Telan TyEL-siirtoliiketilaston mukaan Varman nettotulos oli toimialan paras 52 miljoonaa euroa (v. 2014 vastaavasti 55 miljoonaa euroa). Menestys tukee maksutulon myönteistä kehitystä.

Ansio- ja työsuhdeilmoituksia tuli vuoden aikana yhteensä 1 744 332 (1 631 284) kappaletta, joista 95 (93) % sähköisiä kanavia pitkin.

Varma palvelee vakuutuksenottajia oman asiakasyhteistyötoiminnan lisäksi If Vahinkovakuutus Oy:n ja Nordea-konsernin palveluverkon kautta.

Vuonna 2015 eläkkeitä maksettiin bruttomääräisesti 5 183 (5 010) miljoonaa euroa. Eläkkeensaajien määrä kasvoi ja vuoden lopussa Varma maksoi TyEL- ja YEL-eläkkeitä 337 100 (334 500) henkilölle.

Vuoden aikana tehtiin 23 111 (21 056) uutta eläkepääätöstä. Uusien eläkepääätösten määrä oli 9,7 % ja kaikkien eläkepääätösten kokonaismäärä 9,0 % suurempi kuin vuonna 2014. Vanhuuseläkepääätösten määrä oli 13 175 (11 539) kappaletta. Työkyvyttömyyseläkepääätöksiä annettiin 5 649 (5 107) kappaletta. Osa-aikaeläkepääätösten määrä oli 694 (711). Määräaikaisten eläkkeiden jatkopääätöksiä tehtiin 4 161 (4 631) ja muita päätöksiä 16 832 (14 771) kappaletta. Näitä ovat muun muassa eläkeoikeudessa tapahtuvien muutosten vuoksi annettavat päätökset ja ennakkopäätökset. Verkossa tehtyjen eläkehakemusten osuus kaikista ensikertaisista eläkehakemuksista oli 39 (33) %.

Tilikauden aikana saatettiin päätökseen eläkehakemusten käsittelyjärjestelmän uudistus ja uusi järjestelmä on kokonaisuudessaan käytössä. Järjestelmä nopeuttaa eläkehakemusten käsittelyä ja edesauttaa myös käsittelyprosessin eri vaiheiden automatisointia tulevaisuudessa.

Työeläkekuntoutus on vaihtoehto työkyvyttömyyseläkkeelle, ja kuntoutuksen volyymi kasvoi Varmassa edelleen. Kuntoutustoiminta on osoittautunut tulokselliseksi. Työmarkkinoille siirtyy tällä hetkellä joko kokonaan tai osittain noin 73 % kaikista kuntoutujista. Varma on ollut vuosia työeläkekuntoutuksen edelläkävijä. Vuoden 2015 aikana Varma auttoi yritysasiakkaitaan henkilöriskien hallinnassa työhyvinvointi-, kuntoutus- ja eläkeratkaisupalvelujen asiakaskohtaisella koordinoinnilla eläkekustannusten hallinnan ja työssä jatkamisen tukemiseksi. Varma osallistui myös asiakkaiden työkykyjohtamishankkeiden kustannuksiin yhteisesti sovittujen kirjallisten, usein monivuotisten suunnitelmien ja sopimusten mukaisesti.

	31.12.2015	31.12.2014	Muutos
Vakuutettujen määrä			
TyEL ¹⁾	486 960	488 190	-1 230
YEL	37 380	38 937	-1 557
Yhteensä	524 340	527 127	-2 787
¹⁾ joista rekisteröidyn TEL-lisäeläkevakuutuksen piirissä	3 867	4 390	-523
Vakuutusten määrä			
TyEL	27 150	27 223	-73
Eläkkeensaajien määrä			
Osa-aikaeläke	1 765	2 567	-802
Perhe-eläke	51 156	51 205	-49
Työkyvyttömyyseläke	28 545	30 671	-2 126
Vanhuuseläke	241 084	235 002	6 082
Varhennettu vanhuuseläke	14 556	15 052	-496
Yhteensä ²⁾	337 106	334 497	2 609
²⁾ YEL-eläkkeensaajat	28 674	28 889	-215
TEL/YEL-lisäeläkkeensaajat	43 643	43 493	150

Varman asiakaspalvelussa sähköinen asiointi on muodostunut merkittäväksi palvelukanavaksi. Henkilöasiakkaiden asiakaskontakteista 74 % tapahtui verkossa vuonna 2015. Tunnistettujen palvelujen käyttö eli varsinainen verkkosoiointi kasvoi selvästi. Varman verkkopalvelussa saa tuoreen arvion vanhuus- ja osa-aikaeläkkeen suuruudesta eläkkeellesiirtymisiän eri vaihtoehdoissa; näistä arvioista verkossa tehtiin 94 %. Verkkopalvelussa voi myös tehdä eläkehakemuksen ja seurata hakemuksensa käsittelyn etenemistä.

Varma lähettää vakuutetulle työeläkeotteen kerran kolmessa vuodessa. Vuonna 2015 näitä lähetettiin 208 327 (226 093). Otteesta näkyvät tiedot eläkkeeseen vaikuttavista ansioista sekä edellisen vuoden loppuun mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Työeläkeotteen saa myös sähköisesti Varman verkkopalvelun kautta.

Vastuuelka

Varman vastuuelka pieneni 0,6 (kasvoi 2,1) % 31 866 (32 070) miljoonaan euroon. Vastuuelkaan sisältyy kasvaneiden vakuutusmaksu- ja korvausvastuiden lisäksi asiakashyvityksiin käytettävää ositettua lisävakuutusvastuuta 115 (117) miljoonaa euroa, vakavaraisuuspääomaan sisältyvää osittamatonta lisävakuutusvastuuta -1 083 (753) miljoonaa euroa ja osan työeläkejärjestelmän osaketuotoista puskuriksi siirtävää osaketuotto-sidonnaista lisävakuutusvastuuta 1 402 (1 007) miljoonaa euroa. Tasoitusmäärä oli 1 203 (1 180) miljoonaa euroa.

Vastuuelan katteena olevan omaisuuden arvo oli vuoden lopussa 131 (126) % vastuuelasta.

Vakuutuskannan muutokset

Tilikauden lopussa Varman vastuulle siirtyivät Yrittäjien Eläkekassa Oman eläkevastuut ja niitä vastaavat varat, yhteensä 70 miljoonaa euroa. Tästä vakavaraisuuspääomaa oli 16 miljoonaa euroa. Eläkekassa oli selvitystilassa ja eläkelaitokset täydensivät yhdessä sen vakavaraisuuspääomaa 22 miljoonaa euroa, josta Varman osuus oli 8 miljoonaa euroa.

Tilikauden päättyessä Varma luovutti vakuutuskantaa perustettuun uuteen eläkekassaan. Siirtyvä eläkevastuu oli yhteensä 33 miljoonaa euroa, josta vakavaraisuuspääomaa oli 8 miljoonaa euroa.

Vakuutuskannan muutoksilla ei ollut olennaista vaikutusta Varman vakavaraisuuteen, vastuuelkaan tai sijoitettavaan varallisuuteen.

Sijoitustoiminta

Varman sijoitusten tuotto oli 4,2 (7,1) %. Varman sijoitusten arvo nousi 41,3 (40,0) miljardiin euroon.

Vuoden 2015 aikana pääomamarkkinoilla koettiin poikkeuksellisen suuria markkinaliikkeitä sekä osakkeissa että korkosijoituksissa. Pääomamarkkinoiden liikkeitä siivittivät keskuspankkien rahapoliittiset toimet sekä huolet Kreikan talouden tilasta sekä Kiinan talouskasvun kestävydestä. Sijoitusten monipuolinen hajautus vaimensi voimakkaista markkinaliikkeistä koituneita riskejä ja tuotto kertyi merkittävältä osin osakkeista.

Varman kymmenen vuoden nimellinen keskituotto oli 4,8 % ja viiden vuoden 5,1 %. Vastaavat reaalityötöt ovat 3,0 ja 3,6 %.

Varman tulos kehittyi vahvasti vuoden alkupuoliskolla, mutta keväästä lähtien tuloksessa oli heiluntaa. Markkinoiden epävarmuutta kasvattivat Kreikan ja Kiinan taloushuolien lisäksi odotukset Yhdysvaltain keskuspankin koronnostoista sekä energian ja muiden hyödykkeiden hinnan jyrkkä lasku.

Parhaiten tuottivat osakesijoitukset ja erityisen hyvin suomalaiset osakkeet. Myös kiinteistöistä ja muista sijoituksista saatiin kohtuullista tuottoa. Korkosijoitusten tuotto jäi lievästi negatiiviseksi.

Sijoitustoiminnassa korostuivat vahvan vakavaraisuusaseman turvaaminen, sijoitusten monipuolinen hajauttaminen ja vahva panostus riskienhallintaan. Riskienhallinnassa käytettiin johdannaisia suojaustarkoituksessa ja salkun riskitason säätelyssä.

Varmalla on dollarimääräisiä sijoituksia hedgerahastoissa, osakkeissa, yrityslainoissa ja pääomarahastoissa. Toimintapolitiikan mukaisesti pääosa valuuttakurssiriskistä on pidetty suojattuna. Osa valuuttapositiona pidettiin vuoden aikana avoimena, jolloin Yhdysvaltain dollarin vahvistuminen paransi kokonaistulosta. Operatiivisesti valuuttariskiä hallinnoidaan yhtenä kokonaisuutena, ja tulosluvuissa valuuttavaikutus sisältyy eri omaisuusluokkien tuottoon.

Varman sijoitusten arvo oli vuoden päättyessä 41 293 (40 039) miljoonaa euroa ja tuotto käyvin arvoin 1 679 (2 699) miljoonaa euroa eli 4,2 (7,1) %. Sijoitusten arvo ja tuotto esitetään toimintakertomuksessa riskin mukaisesti ryhmiteltyinä. Tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty sijoitusten ja niiden tuottojen jakautuminen eri sijoituslajeihin sekä säännösten mukaisesti että riskin mukaisesti ryhmiteltyinä.

Korkosijoitukset

Korkosijoitukset olivat tilinpäätöshetkellä 12 268 (12 845) miljoonaa euroa ja ne jakoutuivat seuraavasti:

- lainasaamiset olivat 1 361 (1 571) miljoonaa euroa
- julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat 2 653 (4 312) miljoonaa euroa
- muiden yhteisöjen joukkovelkakirjat 6 105 (6 282) miljoonaa euroa
- muut rahoitusmarkkinavälineet 2 151 (680) miljoonaa euroa,
- johdannaisten vaikutus -336 (-81) miljoonaa euroa esitetään erillisenä.

Korkosijoitusten tuotto oli -0,4 (5,8) %. Lainasaamisten tuotto oli 2,4 (2,6) %, julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainojen -2,5 (7,4) %, muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainojen 0,4 (6,9) % ja muiden rahoitusmarkkinavälineiden 0,5 (0,5) %.

Korkosijoitukset koostuivat pääosin valtionlainoista, yritysten liikkeelle laskemista joukkovelkakirjalainoista, rahamarkkinasijoituksista ja TyEL-lainoja sisältävistä lainasaamisista.

Korkomarkkinoilla koettiin kevään aikana merkittävä korjausliike euroalueen valtionlainoissa. Euroopan keskuspankin maaliskuussa alkanut mittava julkisten velkakirjojen osto-ohjelma painoi euroalueen pitkät korot ennätysmäisen alas. Lyhyempien maturiteettien korkotasot painuivat selkeästi negatiivisiksi. Huhtikuun lopulla alkanut korkojen voimakas korjausliike aiheutti euroalueen korkopapereille yhden historiansa vauhdikkaimmista hintojen laskusta. Loppuvuotta kohti korkotasot jälleen laskivat, mutta odotukset Yhdysvaltojen keskuspankin koronnostoista aiheuttivat korkomarkkinoilla heiluntaa.

Yrityslainamarkkinoita painoi syksyn aikana Kiinan talouskasvuhuolet sekä energian hintojen voimakas lasku, jolla oli vaikutusta erityisesti amerikkalaisiin matalamman luottoluokituksen yrityslainoihin. Kehittyvien markkinoiden valuuttakurssien suhteellisen kauan jatkunut lasku painoi myös osaltaan kehittyneiden markkinoiden lainojen tuottoja.

Valtionlainojen tuotto oli -2,5 (7,4) % ja yritysten joukkovelkakirjalainojen 0,4 (6,9) %. Lainasalkussa pidettiin kohtuullisen lyhyttä, noin 2,3 vuoden duraatiota, mikä vaimensi korkoliikkeiden tulosaikutusta.

Lainasaamisten tuotto, 2,4 (2,6) %, oli matalien korkojen ympäristössä vahva. TyEL-lainojen määrä jatkoi vähenemistään vuoden aikana.

Rahamarkkinasijoitusten tuotto oli vallitsevaan lyhyiden korkojen tasoon nähden hyvä 0,5 (0,5) %.

Euroopassa korkotaso on painunut äärimmäisen alhaiseksi, valtionlainoissa paljolti negatiiviseksi. Jatkossakin positiivisen reaalityoton saavuttaminen korkosijoituksista on haasteellista. Korkotuotto myös kääntyy helposti negatiiviseksi, mikäli korkotaso nousee.

Osakesijoitukset

Osakesijoitusten arvo tilinpäätöshetkellä oli 18 465 (16 333) miljoonaa euroa ja osakesijoitukset jakoutuivat seuraavasti:

- noteerattujen osakkeiden arvo oli 14 938 (12 879) miljoonaa euroa,
- pääomasijoitusten 2 617 (2 451) miljoonaa euroa ja
- noteeraamattomien osakesijoitusten 909 (1 004) miljoonaa euroa.

Osakesijoitusten tuotto oli 8,8 (9,1) %, joista noteeratut osakkeet tuottivat 8,0 (7,4) %, pääomasijoitukset 7,8 (13,5) % ja noteeraamattomat osakesijoitukset 21,2 (19,7) %.

Osakekurssit nousivat voimakkaasti ensimmäisellä vuosineljänneksellä erityisesti Euroopassa, kun Euroopan keskuspankki käynnisti mittavat elvytystoimensa. Kevään aikana osakemarkkinoita alkoi painaa huolet Kreikan kyvyistä suoriutua erääntyvistä lainoistaan. Pohjakosketus osakemarkkinoilla nähtiin syksyn aikana, kun pelko Kiinan talouskasvun kestävydestä levisi osakemarkkinoille maailmanlaajuisesti. Loppuvuotta kohti osakemarkkinat jälleen palautuivat Yhdysvaltojen kohenevien talouslukujen ja Euroopan keskuspankin lisäelvytyslupausten johdosta.

Voimakkaista markkinaliikkeistä huolimatta noteerattujen osakkeiden tuotto oli hyvä, 8,0 %. Vahvimmin tuottivat suomalaiset osakkeet, 19,4 %.

Varman noteeratuista osakesijoituksista kotimaisten osakkeiden osuus oli 37,6 %. Kotimaisten osakkeiden korkean osuuden vastapainona sijoituksia on hajautettu laajasti Suomen ulkopuolella paitsi kansainvälisiin osakkeisiin, myös pääomasijoituksiin, hedge-rahastoihin ja joukkovelkakirjalainoihin.

Yhdysvalloissa osakkeiden tuotto jäi sen sijaan matalaksi ja kehittyvillä markkinoilla selkeästi negatiiviseksi. Kiinan talouskasvuhuolet sekä energian hintojen voimakas lasku painoi monien kehittyvien markkinoiden osakekurssia.

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitukset olivat tilinpäätöshetkellä 3 906 (3 841) miljoonaa euroa. Suorat kiinteistösijoitukset olivat 3 313 (3 375) ja kiinteistösijoitusrahastot 593 (466) miljoonaa euroa. Kiinteistösijoitusten tuotto oli 3,3 (3,8) %. Suorat kiinteistösijoitukset tuottivat 2,3 (3,2) ja kiinteistösijoitusrahastot 9,9 (8,0) %.

Varman kiinteistösalkun kansainvälisen hajautuksen kasvattaminen jatkui vuonna 2015. Varma teki uusia sijoitussitoumuksia kansainvälisiin kiinteistörahastoihin yhteensä 365 miljoonan euron arvosta. Suurimpana sijoituksena toteutui osuuden hankinta Skärholmen Centrum -kauppakeskuksesta Tukholmasta. Kansainvälisten ja kotimaisten rahastomuotoisten kiinteistösijoitusten arvo oli vuoden lopussa yhteensä 593 (466) miljoonaa euroa ja tuotto 9,9 (8,0) %.

Kotimaisen suoraan omistetun kiinteistöomaisuuden painoa pienennettiin hieman. Varma myi vuonna 2015 kiinteistökohteita yhteensä 28 miljoonalla eurolla. Myös osakemuotoisten kotimaisten kiinteistösijoitusten paino aleni vuoden aikana, kun Varma myi puolet omistamistaan Certeum Oy:n osakkeista ja koko SATO Oyj omistuksensa yhteensä 336 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2015 Suomen kiinteistömarkkinoiden kauppojen arvo nousi yli 30 % edellisvuodesta, mutta vuokra-
markkinoiden haasteellisuus heijastui suoran kiinteistösalkun vajaakäyttöasteisiin, tuottoihin sekä arvoihin. Varman suoraan omistetun toimitilakiinteistösalkun vajaakäyttöaste oli vuoden 2015 lopussa 7,2 %.

Vuoden 2015 aikana investointeja tehtiin yhteensä 73 miljoonan euron arvosta. Ne kohdistuvat pääosin olemassa olevien kohteiden kehittämiseen sekä ylläpito- ja peruskorjausrakentamiseen sekä asuntorakentamiseen. Vuoden 2015 lopussa Varmalla oli rakenteilla noin 130 uutta vuokra-asuntoa pääkaupunkiseudulle. Lisäksi on suunnitteilla useita asuinrakennusprojekteja ja kehityshankkeita. Suomessa investoinnit suunnataan pääkaupunkiseudulle ja suurimpiin kasvukeskuksiin.

Vuonna 2015 tehtyjen, suoraan omistetun kiinteistöomaisuuden käypien arvojen muutosten vaikutus oli yhteensä -88 (-76) miljoonaa euroa. Varman suoraan omistettujen kiinteistöjen käypä arvo oli vuoden lopussa 3 313 (3 375) miljoonaa euroa. Suorien kiinteistösijoitusten tuotto oli 2,3 (3,2) %. Salkun arvoon ja kokonaistuottoon vaikuttivat tehdyt käypien arvojen muutokset, kohteiden myynnit ja toteutuneet investoinnit.

Muut sijoitukset

Muut sijoitukset olivat tilinpäätöksessä 6 991 (7 100) miljoonaa euroa. Sijoitukset koostuivat hedgerahasto-sijoituksista 6 663 (6 717), hyödykesijoituksista 352 (370) ja muista sijoituksista -24 (13) miljoonaa euroa. Muiden sijoitusten tuotto oli 3,5 (8,4) %.

Hedge-rahastosijoitusten tuotto oli 3,9 (7,8) %. Tuotto kertyi tasaisesti ja hajautti tehokkaasti osake- ja korko-sijoitusten markkinaheilahteluista aiheutunutta riskiä. Dollarin vahvistuminen paransi hedgerahastojen tuottoa. Salkun sisällä markkinaneutraalit strategiat tuottivat parhaiten. Opportunistisille strategioille ympäristö oli vaikeampi, mihin vaikutti erityisesti loppuvuoden riskitietoisuuden kasvu Yhdysvalloissa. Varman hedgesijoitusten tuotto on erittäin hyvä pitkältä ajalta, ja tuoton heilunta on ollut hyvin vähäistä.

Hyödykesijoitusten tuotto jäi negatiiviseksi hyödykemarkkinoiden pitkään kestäneestä laskusta johtuen. Erityisesti energian ja metallien hinnat ovat laskeneet loppuvuotta kohti huomattavan matalalle tasolle.

Sijoitusten kokonaisriski

Sijoitusten markkinariski muodostaa suurimman yhtiön tulokseen ja vakavaraisuuteen kohdistuvan riskin. Osakkeiden osuus sijoitusten markkinariskistä oli selkeästi suurin. Varman sijoitusten kokonaisriskiä mittaava VaR-luku oli 1 842 (1 492) miljoonaa euroa. Luku tarkoittaa 97,5 %:n todennäköisyydellä sijoitusten suurinta mahdollista markkina-arvon alenemista tavanomaisissa olosuhteissa kuukauden aikana.

Varman omistajaohjauksen periaatteet

Varman omistajaohjauksen keskeisiä periaatteita ovat omistettujen yritysten korkeatasoinen hallinnointi, toiminnan läpinäkyvyys, aktiivinen vaikuttaminen sekä avainhenkilöstön kannustinjärjestelmien seuranta. Vuonna 2015 Varma osallistui aktiivisesti omistamiensa kotimaisten yhtiöiden yhtiökokouksiin ja yhtiöiden osakkeenomistajien nimitystoimikuntien työskentelyyn. Varman jäsenyydet listattujen yhteisöjen nimitystoimikunnissa ovat nähtävillä Varman verkkosivuilla.

Liikekulut

Varma käytti vakuutusmaksun hoitokustannustulolla katettaviin liikekuluihin 74 (75) % työeläkevakuutusmaksun mukana saaduista hoitokustannusosista. Liikekulujen hallinta on keskeinen tavoite samalla kun toiminnallista tehokkuutta kehitetään entisestään. Toiminnan tehokkuus koituu Varman asiakkaiden hyväksi asiakas-hyvityksinä. Varman tavoitteena on hoitaa niin nykyisten kuin tulevienkin eläkkeensaajien varoja mahdollisimman tehokkaasti.

Suuruuden ekonomian lisäksi tehokkuuden lisääminen edellyttää henkilöstöresurssien ja varsinkin tieto-järjestelmäkulujen jatkuvaa hallintaa, sillä ne muodostavat Varman liikekuluista valtaosan. Kokonaisliikekulut pysyivät edellisestä vuoden tasolla ja olivat 145 (142) miljoonaa euroa.

Varma osallistuu aktiivisesti työeläkealan yhteisten tietojärjestelmien kehittämiseen ja hallintaan. Varma edellyttää järjestelmiltä kustannustehokkuutta sekä kustannusten läpinäkyvyyttä.

Henkilöstö

Emoyhtiön henkilöstö keskimäärin ja tilikaudella maksetut palkat käyvät ilmi alla olevasta taulukosta.

	2015	2014	2013	2012	2011
Henkilöstö keskimäärin	549	552	565	572	588
Palkat ja palkkiot milj. euroa	39,6	40,1	37,9	37,0	39,5

Konsernitilinpäätöksen pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyn Tieto Esy Oy:n henkilöstömäärä oli vuonna 2015 keskimäärin 81.

Vuoden lopussa Varman henkilöstöstä työskenteli 56 % eläkevakuutuksen ja asiakaspalvelujen osastoilla, 13 % sijoitustoiminnoissa ja 31 % muissa toiminnoissa.

Konserni- ja osakkuusyhtiöt

Vuoden 2015 lopussa Varma-konserniin kuului 186 (186) tytär- ja 20 (24) osakkuusyhtiötä. Tärkeimmät tytär- ja osakkuusyhtiöt ovat Tieto Esy Oy (50,1 %), Technopolis Oyj (23,9 %), ja NV Kiinteistösijoitus Oy (45,0 %). Lisäksi Varma-konserni omistaa 50 % Keskinäisen vakuutusyhtiön Kalevan takuupääomasta. Pääosa tytär- ja osakkuusyhtiöistä on kiinteistöyhtiöitä.

Yhtiön hallinto

Varman yhtiökokouksessa käyttävät äänivaltaa vakuutuksenottajat noin 78 %:n, vakuutetut noin 20 %:n sekä takuupääoman omistaja Sampo-konserni noin 2 %:n äänioikeudella.

Varman varsinainen yhtiökokous pidettiin 19.3.2015. Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapauden hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle tilikaudelta 2014. Lisäksi hallintoneuvoston uusiksi jäseniksi valittiin Jarmo Hyvärinen, Kari Jordan (puheenjohtaja), Erkki Järvinen, Hannu Kottonen (eronnut 20.1.2016), Päivi Leiwo ja Christoph Vitzthum.

Hallintoneuvoston jäsenenä jatkoivat Martti Alakoski (varapuheenjohtaja), Satu Wrede (varapuheenjohtaja), Juri Aaltonen, Petri Castrén, Erkki Etola, Stig Gustavson, Tauno Heinola, Tapio Korpeinen, Päivi Kärkkäinen, Olli Luukkainen, Ilkka Nokelainen, Lauri Peltola, Juhani Pitkälä, Matti Rihko, Pertti Saarela, Mika Seitovirta (eronnut 24.11.2015), Saana Siekkinen, Leena Vainiomäki, Jorma Vehviläinen, Kari Virta (eronnut 6.5.2015), Anssi Vuorio ja Göran Åberg.

Varman tilintarkastajiksi valittiin KHT Petri Kettunen ja KHT Paula Pasanen. Varatilintarkastajiksi valittiin KHT Marcus Tötterman ja KHT-yhteisö KPMG Oy Ab.

Varman hallituksen ovat vuonna 2015 muodostaneet Berndt Brunow (puheenjohtaja), Jari Paasikivi (varapuheenjohtaja), Antti Palola (varapuheenjohtaja), Riku Aalto, Mikael Aro, Johanna Ikäheimo, Ari Kaperi, Jyri Luomakoski, Petri Niemisvirta, Ilkka Oksala, Kai Telanne ja Veli-Matti Töyrylä sekä varajäsenet Arto Kuusiola (11.3.2015 asti), Eija Hietanen (12.3.2015 alkaen), Mikko Ketonen ja Liisa Leino.

Varman hallintoneuvosto valitsi kokouksessaan 2.12.2015 uudelleen erovuorossa olleet hallituksen jäsenet: Mikael Aro, Ari Kaperi, Ilkka Oksala ja Antti Palola.

Varman hallitus valitsi järjestäytymiskokouksessaan 21.1.2016 puheenjohtajaksi Berndt Brunowin sekä varapuheenjohtajiksi Jari Paasikiven ja Antti Palolan.

Hallituksen vuonna tekemän 2012 päätöksen mukaisesti Varmassa pidetään hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajasta sekä johtoryhmäjohtajista lähipiirirekisteriä, joka on 1.1.2015 alkaen ulotettu myös hallintoneuvoston jäseniin. Merkittävät kaupat ja muut transaktiot, jotka Varma yhtiönä tekee lähipiirirekisteriin merkityn kanssa, on hyväksyttävä hallituksessa ja Varma myös julkistaa ne. Tilikauden 2015 aikana ei ollut tällaisia transaktioita.

Työeläkeyhtiölain uusien säännösten mukaisesti sijoituspäätöksiä tekevien toimihenkilöiden jäsenyydet muiden yhteisöjen toimielimissä julkistettiin vuoden 2015 alussa. Vastaavat tiedot hallituksen jäsenistä, toimitusjohtajasta ja johtoryhmäjohtajista ovat sisältyneet Varman vuodesta 2009 alkaen julkistamaan selvitykseen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä. Toimitusjohtajan ja johtoryhmäjohtajien pörssiosakeomistukset on lisäksi julkistettu neljännesvuosittain Varman verkkosivuilla tilikauden aikana. Myös sisäpiirirekisterin tiedot hallituksen jäsenistä ovat julkisia työeläkeyhtiölain edellyttämällä tavalla.

Varman verkkosivuilla on esitetty hallinto- ja ohjausjärjestelmästä ajantasainen selvitys, joka perustuu lista-yhtiöiden hallinnointikoodin suosituksiin. Varma julkaisee osavuosisraportin vuosineljänneksittäin. Varman pyrkimyksenä on, että sen taloudellinen julkinen raportointi on läpinäkyvää ja parhaiden käytäntöjen mukaista.

Oma pääoma

Varmalla on 71 takuusuutta, jotka ovat Sampo Oyj:n ja Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallussa. Yhtiöjärjestyksen mukaan takuupääomalle 11 941 342,78 euroa suoritetaan vuosittain yhtiökokouksen päättämä korko, joka voi olla enintään työntekijöiden eläkkeitä koskevan lainsäädännön mukaisessa vakuutuksessa sovellettava perustekorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Takuusuuden äänimäärä yhtiökokouksessa on 420.

Riskienhallinta

Varman tulokseen ja vakavaraisuuteen liittyviin riskeihin vaikuttaa pääasiallisesti sijoitustoiminnan tulos. Tärkein operatiivinen riski liittyy tietojärjestelmiin, joiden toiminta on keskeistä varsinkin suurkaneympäristössä toimivien eläkkeiden ja vakuutusten käsittelyssä sekä työeläkejärjestelmän verkottuneessa toimintatavassa.

Työeläkejärjestelmän maksuvalmiusriski on hallinnassa, koska eläkemeno on hyvin ennustettavissa ja sijoituksissa on merkittävä paino likvideissä instrumenteissa. Varman vakuutusliikkeen riskit, jotka eivät ole merkittäviä, liittyvät kerättyjen vakuutusmaksujen ja niistä kertyneen vastuuvelan riittävyteen suhteessa yhtiön vastuulla oleviin eläkkeisiin.

Varman sijoitussuunnitelmassa määritellään muun muassa sijoituksille asetettavat yleiset turvaavuustavoitteet, sijoitusten hajautus- ja likviditeettitavoitteet sekä valuuttaliikkeen järjestämisen periaatteet. Hallitus arvioi yhtiön sijoituksiin sisältyvät riskit arvonmuutoksen, odotetun tuoton, turvaavuuden ja valuuttaliikkeen suhteen sekä yhtiön riskinkantokyvyn sijoitusten osalta mukaan lukien arvion vakavaraisuusaseman kehityksestä. Sijoitussuunnitelmassa määritelty perusallokaatio määrittää perustason sijoitussalkun kokonaisriskille. Perusallokaatiosta voidaan poiketa määriteltyjen rajojen puitteissa. Maksimiriskitaso mitoitetaan siten, että noteerattuihin osakesijoituksiin sekä osaan hedgerahastosijoituksista kohdistuvan 25 % arvonlaskun jälkeen toimintapääoma on vähintään VaRin verran toimintapääoman vähimmäismäärää korkeammalla ja kuitenkin aina vähintään vakavaraisuusrajalla. Sijoitussalkun hajauttaminen perustuu omaisuusluokkien tuottokorrelaatiot huomioivaan allokointiin. Riskejä hallitaan muun muassa hajauttamalla sijoituksia omaisuusluokittain ja kohteittain, sijoituskantaa ja -kohteita analysoimalla, riskikeskittymiä välttämällä, turvaavalla vakuuspolitiikalla, varovaisella arvostuskäytännöllä, johdannaisten käytöllä sekä valvonta- ja seurantajärjestelmällä.

Keskeisten työmarkkinakeskusjärjestöjen solmima sopimus vuoden 2017 eläkeuudistuksen sisällöstä tukee Suomen talouden rakenteiden sopeuttamista. Eläketurvan toimeenpanon näkökulmasta eläkeuudistuksen riski on tulevan lainsäädännön vaikeaselkoisuus ja siitä syntyvät soveltamisvaikeudet. Nämä riskit koskevat erityisesti uusia eläkelajeja, työuraeläkettä ja osittaista varhennettua vanhuuseläkettä.

Työeläkkeen etuusperusteisuus luo turvaa ja taloudellista ennustettavuutta. Nuorten ja tulevien sukupolvien eläke-etujen turvaaminen vahvistaa työeläkejärjestelmän tulevaisuutta. Se, että maksutaso on saatu sovittua tämän vuosikymmenen loppuun saakka, on yritysten näkökulmasta merkittävä vakautta lisäävä tekijä vallitsevassa vaativassa taloustilanteessa. Sovittujen etuussopeutusten ansiosta eläkkeiden rahoitusta koskeva tasapaino näyttää olevan mahdollinen kohtuullisella kustannusrasituksella. Eläkeiän nousu helpottaa rahoitusta pidemmällä aikavälillä.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa kuvataan tarkemmin vakuutus-, sijoitus-, operatiivisia ja muita riskejä hallintakeinoineen sekä esitetään niihin liittyviä määrällisiä tietoja.

Vastuullisuus

Rakensimme syksyllä 2015 uuden yritysvastuuohjelman. Se pohjautuu laajaan kyselyyn, jolla selvitettiin Varman eri sidosryhmien näkemyksiä siitä, mitkä vastuullisuusteemat ovat työeläkeyhtiölle tärkeitä. Verkkokyselyyn osallistui 1 168 vastaajaa. Sidosryhmien palautteen pohjalta muodostettiin Varman vastuullisuuden visio, tavoitteet ja mittarit. Vastuullisuudesta raportoidaan jatkossa GRI-viitekehyksen mukaisesti.

Tulevaisuuden näkymät

Odotamme epävarmuuden jatkuvan taloudellisessa toimintaympäristössä. Jyrkkiä liikkeitä on odotettavissa markkinoilla myös talousvuoden 2016 kuluessa, kuten alkuvuosi on osoittanut. Keskuspankit toimivat nyt eri tahtiin. Yhdysvalloissa keskuspankki Fed jatkaa rahapolitiikkansa normalisointia talouden elpyessä. Euroopan keskuspankki on sitoutunut jatkamaan elvyttävää rahapolitiikkaansa, mikä tukee eurotalouden elpymistä.

Mikäli talouskasvu Euroopassa jatkuu odotetusti, voidaan investointien odottaa kasvavan. Tämän pitäisi viimein tukea Suomen viennin virkoamista. Suomi on pienenä avotaloutena riippuvainen maailmankaupasta ja viennin piristymisen oletetaan elvyttävän myös talouskasvua. Samaan aikaan Suomen hintakilpailukyky on heikko, sillä kustannustaso ei ole joutanut. Yhteiskunnassa jaetaan laajasti ymmärrys ongelmien luonteesta ja mittakaavasta, mutta ratkaisujen tekeminen kustannuskilpailukyvyn parantamiseksi on ollut vaikeaa. Työeläkkeiden turvaamisen näkökulmasta kilpailukyvyn parantaminen ja hyvä työllisyys ovat ratkaisevan tärkeitä.

Korkotason voi odottaa säilyvän matalalla pitkään. Matalan reaalikoron ympäristö on haaste eläkkeiden rahoittamisen näkökulmasta. Kun markkinoilla on odotettavissa yllättäviä ja voimakkaita liikkeitä, tukee taitava riskienhallinta tuottavaa ja turvaavaa eläkevarojen sijoittamista. Eläkesijoittajalle vahva vakavaraisuus on merkittävä etu volatiilissa markkinaympäristössä.